

ΤΑ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΑ

ΔΩΡΑ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ

ΑΙΩΝΩΝ

Ἡ συνήθεια τῶν Πρωτοχρονιάτικων δώρων ἦταν καθιερωμένη καὶ στὴν ἀρχαία Ρώμη, ἀπ' τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς κτίσεως τῆς.

Κάθε Πρωτοχρονιά οἱ κάτοικοι τῆς Ρώμης πῆγαιναν στὸ ἱερὸ δάσος Στρέκα, πού βρισκόταν λίγη ὥρα ἔξω ἀπ' τὴν πόλιν ἔκδοσαν κλαδιά ἀπ' τὰ ἱερὰ δένδρα καὶ τὰ πῆγαιναν ὡς δώρο στοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς πρῶτοντες τῆς πόλεως. Καὶ τὰ κλαδιά ἐκεῖνα τοῦ δάσους Στρέκα, οἱ Ρωμαῖοι, τὰ ἔλεγαν «strega», λέξεις ἀπ' τὴν ὁποία προέρχεται ἡ σύγχρονη γαλλικὴ λέξις «étrénnes», ἡ ὁποία σημαίνει «πρωτοχρονιάτικα δώρα».

Σιγά-σιγά, μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, οἱ Ρωμαῖοι ἀντὶ γὰ κλαδιά τοῦ ἱεροῦ δάσους, ἐστὲλναν τὴν Πρωτοχρονιά ὡς δώρα, μέλι, σῦκα καὶ χουριάδες. Καὶ τὰ νέα ὅμως αὐτὰ πρωτοχρονιάτικα δώρα, ἐξακολουθοῦσαν νὰ τὰ λένε «στρέκα», τὰ ἐστὲλναν δὲ ὅχι πειὰ στοὺς ἀρχόντες μόνον τῆς πόλεως ἀλλὰ καὶ στοὺς φίλους καὶ τοὺς στενοὺς συγγενεῖς τους.

Ὅταν πειὰ ἡ Ρώμη ἔγινε κοσμοκράτειρα καὶ ἀρχισε νὰ συσσωρεύη ἀμύθητα πλοῦτη ἀπ' ὅλη τὴν ὕψην, τότε τὸ ἀπλοῖκό μέλι καὶ τὰ σῦκα ἐθεωροῦντο ὡς πολὺ φτωχὸ δώρο καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἔκαναν πολυτελέστατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα πρωτοχρονιάτικα δώρα ἀπὸ χρυσάφι καὶ ἀσημί.

Ἀπὸ τὴν Ρώμη ἡ ὥραία αὕτη συνήθεια διεδόθη καὶ σ' ὅλες τὶς ἄλλες χῶρες, πού εἶχε κατακτήσει τὸ Ρωμαϊκὸ κράτος.

Ὅταν ἐπεβλήθη ὁ Χριστιανισμὸς, μαζὺ μὲ τὶς τόσες ἄλλες εἰδωλολατρικὲς συνήθειες, προσπάθησε νὰ καταργήσῃ καὶ τὸ ἔθιμο τῶν πρωτοχρονιάτικων δώρων. Οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας ἐβγαζαν κάθε λίγο καὶ λιγάκι ἀπαγορευτικὰ ἐγκυκλίους πρὸς τὰ ποιμένα τους. Μὰ ἡ συνήθεια αὕτη εἶχε ριζωθῆ βαθειά στὸ λαὸ καὶ δὲν ἦταν εὐκόλο νὰ καταργηθῇ σ' ὅλες τὶς χῶρες. Κατὰ τὸν μεσαῖον αἰῶνα ὁ λαὸς καὶ αὐτοὶ οἱ νεοφίτοις χριστιανοὶ ἀκόμα, ἐστὲλναν κυριὰ ἀπ' τοὺς κληρικοὺς στοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους των, πρωτοχρονιάτικα δώρα.

Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, ἡ συνήθεια τῶν πρωτοχρονιάτικων δώρων διεδόθη καὶ στὴν Γερμανία—ἐπειτα ἀπ' τὸ σχίσμα τοῦ Λουθήρου—, στὴν Ἰταλία, τὴν Ἀγγλία, τὴν Ἰσπανία καὶ τέλος στὴν Γαλλία, ὅπου λαὸς καὶ μεριστάνες ἐστὲλναν πολυτελέστατα καὶ μεγαλοπρεπῆ πρωτοχρονιάτικα δώρα στοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους των.

Στὴν αὐλὴ τοῦ Λουδοβίκου 14ου, ὅπως ἀναφέρουν οἱ χρονικογράφοι τῆς ἐποχῆς, ὅλοι ἀνεξαρτέτως οἱ αὐλοῖοι, οἱ ὑπασπιστοὶ τοῦ Βασιλέως, ἡ Κυρίως τῆς Τιμῆς καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Βασίλισσα, πῆγαιναν κάθε Πρωτοχρονιά νὰ προσφέρουν αὐτοπροσώπως στὴν εὐνοουμένην τοῦ Βασιλέως, τὰ πρωτοχρονιάτικα δώρα τους. Ἐταί κάθε Πρωτοχρονιά, ἡ εὐνοουμένην τοῦ Λουδοβίκου 14ου, μαρκησία ντὲ Μοντεσπᾶν, συγκέντρωνε ἀμύθητα πλοῦτη ἀπ' τὰ δώρα τῶν αὐλικῶν. Τὰ μεγαλοπρεπέστερα, ἐννοῦται, καὶ πολυτιμώτερα δώρα, τὰ εἶχε πάρει στὴν ζωὴ τῆς ἡ υπέρβαρη φίλην τοῦ Βασιλέως, μαρκησία ντὲ Μαιντενόν. Μιὰ Πρωτοχρονιά μάλιστα, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως, ἕνας ἀπ' τοὺς φανατικώτερους θανιαστὰς τῆς, τὴν προσέφερε, ὅπως ἀναφέρουν τὰ χρονικά τῆς

ΤΑ ΔΩΡΑ ΣΤΗΝ
ΑΡΧΑΙΑ ΡΩΜΗ
ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΥΛΗ
ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ
ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

Αὐλῆς, «ἕνα πιὰτο ἀπὸ χρυσάφι, σκαλισμένο ἀριστοτεχνικώτατα καὶ δεμένο μὲ ἕνα μακρὸ κορδόνι ἀπὸ σμαράγδους καὶ διαμάντια, ἐπίσης δὲ, ἀπὸ μιὰ πτωσίνα κύπελλα καὶ ποτήρια, τῶν ὁποίων τὸ ἐπάνω μέρος ἦταν κυριολεκτικῶς γεμᾶτο ἀπὸ πολυτίμους λίθους. Ὅλα αὐτὰ ἐξετιμῆθησαν δέκα χιλιάδες σκούδα!».

Τὴν χρονιά ἐκείνη, ἡ κυρία ντὲ Μαιντενόν, ἡ ὁποία εἶχε ἦδη τραβήξει μὲ τὴν ὀμορφιά τῆς τὴν προσοχὴν τοῦ βασιλέως καὶ γὰ τὴν ὁποία ἐπρόβλεπαν ὅλοι ὅτι θὰ γινόταν πολὺ γρήγορα ἡ νέα εὐνοουμένην τοῦ Λουδοβίκου, προσέφερε στὴν μαρκησία Μοντεσπᾶν, φίλῃν τοῦ Βασιλέως, ἕνα πρωτότυπο δώρο, τοῦ ὁποίου ὁ προσορισμὸς ἦταν νὰ κολακεύσῃ μᾶλλον τὸν Βασιλέα, παρὰ τὴν πανίσχυρη φίλῃν του. Τὸ δώρο αὐτὸ ἦταν ἕνα κομψότατο καὶ πολυτελέστατο βιβλίον, στὸ ἐξώφυλλο τοῦ ὁποίου ἵππηχε ὁ τίτλος: τοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, μὲ γράμματα ἀπὸ καθαρὸ χρυσάφι! Τὸ βιβλίον ἐκεῖνο εἶχε τὸν τίτλον: «Ἔργα διάφορα, ἐνὸς συγγραφέως ἐπὶ ἑτῶν!» Συγγραφεὺς ἦταν ὁ «δοῦξ τοῦ Μαί», γινὸς τοῦ Βασιλέως.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ μαρκησία Μοντεσπᾶν δὲν ἐστὲλνε ποτὲ δώρα στοὺς αὐλικούς ἢ στοὺς ἰσχυροὺς τῆς Αὐλῆς. Κι' ἂν ἐστὲλνε κανένα δώρο θὰ ἦταν πενιχρότατο. Τόσκινη δὲ μᾶλλον γὰ νὰ περάσῃ κανένα αὐλικό. Ἐταί ἐστὲλνε κάθε χρόνον καὶ στὴν Λουίζα ντὲ Λα Βαλιέρ, τὴν εὐνοουμένην τοῦ Βασιλέως, τὴν ὁποία εἶχε διαδεχθῇ, ὡς πρωτοχρονιάτικον δώρο, ἄλλοτε μιὰ σκούπα, ἄλλοτε δύο - τρεῖς βελόνες καὶ μιὰ κουβάρια, ἄλλοτε μιὰ κατασάρια κ. τ. λ. Κάποια χρονιά στὴν πενήντησιον ντ' Ἀρκούρ, μὲ τὴν ὁποία δὲν βρισκόταν σὲ καλὴς σχέσεις, ἐστὲλνε ἕνα ζουρλομανδύα κ' ἕνα μαστίχι, ἀπὸ ἐκεῖνα πού χρησιμοποιοῦσαν τότε στὰ φρενοκομεία γὰ νὰ δέρουν τοὺς τρελλούς!...

Ἀκόμη καὶ στὸν Βασιλέα στὸν ὁποῖο χροστοῦσε τὰ πλοῦτη τῆς καὶ τὴν παντοδυναμία τῆς δὲν ἔκανε κανένα δώρο.

Μόνον μιὰ χρονιά, τὴν τελευταία τῆς παντοδυναμίας τῆς, βλέποντας νὰ χάνῃ τὴν εὐνοία τοῦ ἐστεμμένου φίλου τῆς, τοῦ ἔκανε ἕνα δώρο πραγματικὰ κολακευτικόν.

Ἦταν ἕνα μεγαλοπρεπέστατο βιβλίον τὸ ὁποῖο περιεῖχε μινιατοῦρες (μικροσκοπικὲς εἰκόνες) ὁλων τῶν πόλεων τῆς Ὀλλανδίας, τὶς ὁποῖες εἶχαν καταλάβῃ τὸ γαλλικὸ στρατεύμα τὴν ἐκστρατεία τοῦ 1672, τὴν ὁποία εἶχε διευθύνῃ αὐτοπροσώπως ὁ Βασιλεῖς. Στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου ἦταν δύο διηγήματα, σχετικὰ μὲ τὴν ἀνδρεία τοῦ Βασιλέως, γραμμένοι ὁ ἕνας ἀπ' τὸν Ρακίνα καὶ ὁ ἄλλος ἀπ' τὸν Μπουαλό.

Ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ κολακευτικόν αὐτὸ δώρο δὲν κατόρθωσε νὰ διατηρήσῃ τὴν εὐνοία τοῦ Βασιλέως. Κ' ἐπειτα ἀπὸ λίγους μῆνες ὁ Βασιλεὺς ἐρωτεύθηκε

τρελλὰ τὴν εὐφροσύνῃ καὶ φροιάτῃ χήρᾳ τοῦ ποιητοῦ Σκαρόν, στὴν ὁποία ἀνέμεινε καὶ τὸν τίτλον τῆς μαρκησίας ντὲ Μαιντενόν.

Θὰ μπορούσε νὰ γερμίσῃ κανεὶς τόμους ὁλόκληρους μὲ τὶς περιγραφὰς τῶν πρωτοχρονιάτικων δώρων πού ἀντρίλασαν μετὰ τοὺς οἱ αὐλοῖοι τοῦ Λουδοβίκου 14ου, τοῦ Λουδοβίκου 15ου καὶ τοῦ Λουδοβίκου 16ου καὶ ἰδίως τῶν δώρων τὰ ὁποῖα ἔκαναν οἱ αὐλοῖοι στὴν ἐκάστοτε φαβορίτα (εὐνοουμένην), στὸν Βασιλέα καὶ στὰ μέλη τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ δώρο τοῦ ὁποῖο ἔ-

